

● آیه شریفه ۱۰۸

﴿ تناسب: ﴾

﴿ شأن نزول: درخواست های عجیب از حضرت(ص) ﴾

﴿ سائل: یهودیان، مشرکان، مومنان ضعیف

﴿ نسبت با آیه قبل: نسخ شامل معجزه هم هست

﴿ «تریدون»: نسبت اراده با علم

﴿ رسولکم: «کم»:

﴿ مومنان: رسول مورد پذیرش

﴿ یهود و مشرکان: رسول اعزام شده

﴿ تسئلوا: ﴾

﴿ ریشه سوال: تفهّم، تعنّت

﴿ منتفعان سوال: سائل، مسئّل، مستمع، محب

﴿ توصیه قرآن:

﴿ ممدوح بودن اصل سوال

﴿ قطعیت پاسخ و اجابت الهی

﴿ منع از حسد بر نعمت دیگران

﴿ الگوی سوال:

﴿ عالی: رضا برضاک

﴿ خوب: طلب به شرط مصلحت

﴿ متوسط: سوال مطلق

﴿ ضعیف: سوال شر

« نمونه سوال از حضرت(ص):

- « آوردن کتابی مدون از سوی خداوند
- « نزول فرشته ای دیدنی بر حضرت(ص)
- « جوشاندن چشمه ای از زمین
- « جاری شدن نهر در باغات حضرت(ص)
- « دریده شدن و انزال آسمان بر ایشان
- « احضار و نشان دادن خدا و ملائک
- « دارا شدن خانه زرین توسط حضرت(ص)
- « بالا رفتن حضرت(ص) از آسمان

﴿ «سُئِلَ» :﴾

﴿ انواع سوال :

﴿ توبیخی (عدم صدق درباره خدا)

﴿ اصل سوال خوب، کیفیت بد

﴿ اصل سوال خوب، کیفیت خوب

﴿ وجه مجهول بودن فعل: از باب تحقیر

﴿ «يَتَبَدَّلُ» :﴾

﴿ عاقبت سوال عنودانه: کفر

﴿ سائل:

﴿ مسلمان: هشدار عدم تبدیل ایمان به کفر

﴿ یهودی و مشرک: عدم ادامه روند سابق

● آیه شریفه ۱۰۹

﴿ تناسب: ﴾

﴿ ادامه خصلتهای زشت یهود: حسد (۱۰۵ و ۱۰۹) ﴾

﴿ ارتباط با آیات ۱۰۶ و ۱۰۸ ﴾

﴿ «وَدَّ»: ﴾

﴿ خواست قلبی و عملی اهل کتاب: ﴾

﴿ دفع خیر از شما ﴾

﴿ رفع خیر از شما ﴾

﴿ چرایی: انحصار طلبی در علم و دین ﴾

﴿ حَسَدًا ﴾:

﴿ انواع حسد:

﴿ درون قلب بدون بروز

﴿ درون قلب به همراه بروز

﴿ چرایی این حسد؟ یکسانی در:

﴿ کفر

﴿ ضلالت

﴿ احساس به نعمت دیگری:

﴿ ممدوح: غبطه

﴿ مذموم: حسد

﴿ من عند... ﴾:

- ﴿ متعلق به «وَدَّ»: اولی به جهت معنوی
- ﴿ متعلق به «حسدا»: اولی به جهت لفظی

﴿ من بعد... ﴾:

- ﴿ مدلول: امر برایشان آشکار بود
- ﴿ اثر حسد در عمل اهل کتاب:
- ﴿ ایمان صبح و کفر شب
- ﴿ ترجیح شرک بر اسلام
- ﴿ توصیه به مسلمانان درباره اهل کتاب:
- ﴿ عدم شرکت در مجالس ایشان
- ﴿ دوری از شبهات ایشان و رجوع به علما

«واصفحوا»:

- «نسبت عفو با صفح: صفح اولی است
- «دلالت عفو و صفح بر قدرت نه ضعف
- «اطلاق دستور عمل به عفو و صفح
- «صفح جمیل: تورق ذهن برای فراموشی
- «یأتی الله...»: عدم نگرانی در هر حال
- «مدلول «إنّ الله...»: الگوگیری از خداوند

● آیه شریفه ۱۱۰

﴿ تناسب: ﴾

﴿ راه تحقق وعده الهی: نماز و زکات
﴿ تاکید: اثر اخروی، بصیرت الهی

﴿ «اقیموا...»:

﴿ شباهت عفو و صفح به صبر
﴿ ارتباط متقابل عفو و صفح با صلاه و زکاه
﴿ اهمیت زکاه:

﴿ مردود بودن بهانه مصادیق زکاه
﴿ قرآن: وجوب رسیدگی به گرسنگی محرومان
﴿ ادعیه: وارزقنی مواسات من قترت علیه من رزقک...

«و ما تقدموا...»:

«نوع جزای آخرت:

«ناصحیح: قاضی به مجرم

«صحیح: پزشک به بیمار

«من خیر»: هر خیر ولو اندک

«ضرورت تعجیل در کار خیر

«ان الله...»: نفوذ علم الهی

● آیات شریفه ۱۱۱-۱۱۳

﴿ تناسب: ﴾

﴿ بیان یک ویژگی دیگر اهل کتاب
﴿ آیات: ﴾

﴿ ۱۱۱: آرزوی پوچ تکفیری اهل کتاب

﴿ ۱۱۲: معیار ورود به بهشت الهی

﴿ ۱۱۳: تسلی به مسلمانان:

﴿ برخورد اهل کتاب با هم

﴿ وحدت آنها و مشرکان

«لن یدخل...»:

«مدلول: توهم یهود و نصاری در حق پنداری

«نتیجه: بهشت فروشی در کنیسه و کلیسا

«هودا او نصاری»:

«هود: جمع هائد: پیرو حضرت موسی(ع)

«نصاری: جمع نصرانی: پیرو حضرت عیسی(ع)

«امانیهم»: جمع امنیه: به خاطر آرزوهای متعدد

﴿ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ ﴾:

﴿ هَاتُوا ﴾:

﴿ آتُوا: بیاورید و حاضر کنید

﴿ اسم فاعل: بدهید

﴿ اسم صوت: حاضر کنید

﴿ فعل امر: موید: اتصال به ضمیر

﴿ «برهانکم»:

﴿ مفهوم: دلیل روشنگر و جداکننده

﴿ ریشه:

﴿ بَرَهَنه: روشنگری و بیانگری

﴿ بَرَه: قطع و جداسازی

رد ادعای اهل کتاب:

رد بقره ۶۲

رد بقره ۸۱

رد بقره ۱۱۲

رد «بلی»:

رد مفهوم: نفی مطلب سابق

رد معیار بهشتی شدن:

رد القاب و محوریت توحید

رد محدود بودن عذاب

رد انحصار بهشت به اهل کتاب

«من اسلم...»:

« وجه: ظاهر(صورت)، باطن(رویکرد و ذات)

« تسلیم وجه: انقیاد رویکرد مقابل خدا

« مدلول: ضرورت برهان برای ادعا:

« علی محسن و اسلم وجهه لله

« من اسلم وجهه لله و هو محسن...

« علی اجره عند ربه و لا خوف...

« جمع تسلیم وجه و استشفاع:

« عدم تلازم قرب فاعلی و قابلی

« تصریح قرآن به توسل به وسایل

« اشاره قرآن به برخی وسایل

«عند ربّه»:

«مدلول: جمع پاداش و عندیت

«شرط: حسن فاعلی (اسلم وجهه لله)، حسن فعلی (هو محسن)

«محل پاداش: دنیا و عقبی: اطلاق عندیت، اطلاق نفی خوف و حزن

«قالت الیهود...»:

«شان نزول: توهین اهل کتاب به هم

«انحصار طلبان:

«درباره بهشت: یهود و نصاری با نفی در لفافه

«درباره حقانیت: یهود، نصاری و مشرکان با تصریح

«و هم یتلون الکتاب»:

«منشا گرفتاری: عالمان تحریف گر

«دلیل عدم تاثیر: آرزومداری

«کذلک...»:

«راز تشبیه معکوس مشرکان به اهل کتاب

«لا یعلمون»: توحید= ام المعارف

«انصاف اسلام در قبال سایر ادیان: تایید اصل آن

«فالله یحکم...»:

«قیامت: ظرف بروز کامل حق(بر خلاف دنیا)

«موارد جواز تکثر:

«زندگی مسالمت آمیز دنیوی گروه های مختلف

«عمل ناشی از جهل، اکراه، عدم ابلاغ دین...

«تکثر شرایع در طول زمان برای اقوام مختلف

«جایگاه دین در قرآن:

«اصل آن: واحد

«مصدق آن: اسلام

● آیه شریفه ۱۱۴

﴿ تناسب: ﴾

﴿ جنگ فرمانده نصاری با بنی اسرائیل

﴿ تخریب مساجد در مکه:

﴿ هماهنگی با سیاق آیات

﴿ جمع بودن «مساجد» در آیه

﴿ دلالت «ما کان لهم ان...»

«و من اظلم»:

«چرایی استعمال ظلم: ماهیت گناه

«معنای «اظلم»:

«مدلول: ظاهر: استفهام، واقع: اخبار

«احتمالات:

«نسبی: مصداق این آیه اظلم از بقیه

«نسبی: پیشگامان اظلم از تابعان

«نفسی:

«حالت مثبت: موجد انحصار

«حالت منفی:

«ناصحیح: اینها اظلم از بقیه هستند

«صحیح: کسی از اینها اظلم نیست

﴿ منع ﴾:

﴿ منع ناشی از ضعف در ایصال

﴿ منع ناشی از ظلم:

﴿ از درون

﴿ از بیرون

﴿ مساجد الله ﴾:

﴿ اضافه مسجد به الله: تشریفی

﴿ مسجد: محل احیاء نام و یاد خدا

﴿ «یذکر...»: ذکر عام، ذکر خاص

﴿ برخی اوصاف مسجد: محل عبادت، قسط، زینت...

﴿ «سعی فی خرابها»:

- ﴿ تعمیر مسجد: ظاهری، باطنی
- ﴿ تخریب مسجد: ظاهری، باطنی
- ﴿ مصداق: تخریب مساجد توسط مشرکان

﴿ «لهم فی الدنيا...»:

- ﴿ مفهوم خزی:
- ﴿ ذلیل و خوار شدن
- ﴿ خواری همراه غضب الهی: اولی
- ﴿ عذاب:
- ﴿ دنیوی: سریع، در طول زمان
- ﴿ اخروی

● آیه شریفه ۱۱۵

﴿ تناسب: ﴾

﴿ شان نزول: تغییر قبله، حکم نوافل، موضوع خاص

﴿ تناسب: تسلی به مسلمین ناظر به منع و تخریب مساجد

﴿ «و لله...»:﴾

﴿ چپستی شرق و غرب: دو جهت محتاج اجرام سماوی و حرکت آنها

﴿ چرایی ذکر آنها: شمول عام، محوریت برای سایر جهات

﴿ چرایی مُلک و مَلک خدا نسبت به آن: خلق اصل و حرکت آن

﴿ ابعاد شرق و غرب: جنس، مثنی، جمع

﴿ نسبت شرق و غرب: نسبت ملکه و عدم

﴿ «فاینما...» :﴾

﴿ سخن یهودیان در تقبیح تغییر قبله

﴿ مدلول آیه: نوافل، غفلت، اضطرار، تغییر قبله

﴿ وجه الله:

﴿ وجه: آنچه به آن رو کنند

﴿ وجه خدا: ظهور زوال ناپذیر فیض مطلق

﴿ ابعاد آیه:

﴿ تبشیر صالحان: تسلی، مشهود حق بودن عبادت

﴿ انذار طالحان: مشهود حق بودن معاصی

«ان الله...»:

- « احاطه علمی خداوند: مکان، زمان، جهت
- « وسعت درباره خداوند: علم، حاکمیت، رحمت...
- « احاطه علمی ماموران الهی: عزرائیل علیه السلام

« جمع بندی:

- « اختصاص آیه به نوافل: ناصحیح
- « نسخ نشدن آیه:

- « عدم قطعیت تقدم زمانی منسوخ بر ناسخ
- « عام بودن آیه و عدم اختصاص آن به بیت المقدس
- « نسبت دو آیه عام و خاص است نه ناسخ و منسوخ

● آیه شریفه ۱۱۶

﴿ تناسب: ﴾

﴿ ادامه پندارهای باطل اهل کتاب و مشرکان
﴿ رد آن با تنزیه، مِلک و مَلک، بداعت، عدم تدریج

﴿ «قالوا اتخذ...»: ﴿

﴿ قائل: مشرکان، یهود، نصاری

﴿ «ولدا»: ﴿

﴿ تعبیر مجازی: آغاز بدعت

﴿ ریشه ابتلا: ﴿

﴿ مشرکان: جهل

﴿ اهل کتاب: رد محکّمات

﴿ «سبحانه»:

﴿ دلیل بطلان: اثر تنزیه خداوند:

﴿ انیس و ناصرناپذیری خداوند

﴿ فناپذیری خداوند

﴿ تجزیه ناپذیری خداوند

﴿ شبیه ناپذیری خداوند

﴿ مؤید:

﴿ نساء ۱۷۱ ﴿ انعام ۱۰۱-۱۰۰ ﴿ توبه ۳۱-۳۰

﴿ یونس ۶۸ ﴿ مریم ۳۵-۳۴ ﴿ مریم ۹۳-۸۸

﴿ انبیاء ۲۶ ﴿ مومنون ۹۱ ﴿ فرقان ۲ ﴿ صافات ۱۵۹-۱۴۹

﴿ زمر ۵ ﴿ زخرف ۹۲-۹۱ ﴿ جن ۳ ﴿ سوره توحید

«قانتون»:

« مفهوم قنوت: طاعت و فرمانبری...»

« انواع قنوت: تکوینی، تشریعی

« حیطه قانتان: کل موجودات

« نوع قنوت موجودات: عاقلانه

« زمان قنوت: مستمر و دائمی

● آیه شریفه ۱۱۷

﴿ تناسب: ادامه بحث آیه قبل:

﴿ بداعت با تجزیه قابل جمع نیست

﴿ فرزند با اراده الهی جمع نمی شود

﴿ «بدیع...»:

﴿ مفهوم:

﴿ از ریشه بدع: انشاء و روش بی سابقه

﴿ دلالت فاعلی و مفعولی: اینجا: مبدع (فاعلی)

﴿ تفاوت با خلق: ایجاد مواد، عدم الگوبرداری

﴿ نحوه دلالت بر بطلان اتخاذ فرزند: بداعت

﴿ سرّ بداعت: مسبوق نبودن خلق به مقدمه

﴿ ادعای بداعت همه عالم:

﴿ ادعا: چون پدیده ها عین هم نیستند

﴿ پاسخ: شباهت پدیده ها به هم

﴿ ادعای عدم بداعت سماء:

﴿ ادعا: خلق آسمان از دخان

﴿ پاسخ: منظور بداعت مجموع خلق

﴿ «قضی»:

﴿ مفهوم: حکم و امر قطعی خارج کننده از اضطراب

﴿ نحوه دلالت بر بطلان اتخاذ فرزند: آنی بودن اراده الهی

«یقول له...»:

انواع خطاب:

- اعتباری: خطاب فرع بر مخاطب
- تکوینی: مخاطب فرع بر خطاب

«یقول»:

- قول نیست چون در خداوند راه ندارد
- خواستن و اراده: طبق عادت، خلاف عادت

ادعای مجاز بودن «گن»:

- ادعا: مخاطب معدوم، فاقد شعور
- پاسخ: مخاطب موجود، ذی شعور

افاضه دفعی و استفاضه تدریجی

﴿سبحانه﴾:

﴿دلیل بطلان: اثر تنزیه خداوند:

﴿انیس و ناصرناپذیری خداوند

﴿فناناپذیری خداوند

﴿تجزیه ناپذیری خداوند

﴿شبیه ناپذیری خداوند

﴿موید:

﴿نساء ۱۷۱ ﴿انعام ۱۰۱-۱۰۰ ﴿توبه ۳۱-۳۰

﴿یونس ۶۸ ﴿مریم ۳۵-۳۴ ﴿مریم ۹۳-۸۸

﴿انبیاء ۲۶ ﴿مومنون ۹۱ ﴿فرقان ۲ ﴿صافات ۱۵۹-۱۴۹

﴿زمر ۵ ﴿زخرف ۹۲-۹۱ ﴿جن ۳ ﴿سوره توحید

● آیه شریفه ۱۱۸

﴿ تناسب: ﴾

﴿ ادامه جهالت کفار (این بار در مخالفت با آیات نبوت)
﴿ تسلی حضرت(ص) با اشاره به عملکرد مشابه گذشتگان
﴿ هدف کفار: فقط بهانه جویی با پوشش درخواست آیه

﴿ «قال الذین لا...»:

﴿ انواع حجاب:

﴿ حجاب معرفت: جهل علمی
﴿ حجاب ایمان: جهل عملی

﴿ پاسخ قرآن کریم:

﴿ انواع معرفت: حسی، عقلی، وحیانی
﴿ انواع موجودات: مادی، مجرد

«لولا یکلمنا...»:

تکلم خداوند:

«عام: با همه انسانها(محتاج صفای باطن)

«خاص: با انبیاء و اولیاء برای هدایت

«درخواست مشرکان:

«یکلمنا...»: غیر قابل پاسخ

«تاتینا...»:

«نزول مکرر آیات الهی

«آشکار بودن آیات نازل شده

«درخواست کفار: آیه خاص برای آنها

«نزول عذاب با نزول آیه مورد درخواست

«حقیقت درخواست: جسارت به قرآن

«فرض پذیرش درخواست کفار: خسران، تهمت...»

﴿ کَذَلِك... ﴾:

﴿ «من قبلهم»: مشرکان گذشته یا یهود و نصاری
﴿ وجه شبه: مرض، ختم قلب، عدم تفقه، پرده قلبی...
﴿ تواصی همیشگی کفار: متهم سازی انبیاء

﴿ قَدْ بَيَّنَّا... ﴾:

﴿ کوری کافر:

﴿ در دنیا: ندیدن و نشنیدن آیات الهی
﴿ در عقبی: ندیدن، نشنیدن و عدم تخاطب
﴿ عمومیت آیات: مشکل قابلی نه فاعلی

● آیه شریفه ۱۱۹

«تناسب: ادامه تسلی حضرت(ص):

« بر اساس حق ارسال شده ای
« وظیفه ات فقط تبشیر و تنذیر
« سرنوشت مشرکان: عذاب الهی

« «ارسلناک بالحق»:

« ارسلناک:

« وجود حقیقت علوی برای حضرت(ص)
« اخذ قرآن توسط حضرت(ص) از لدی الله
« همراهی حضرت و قرآن لازم الاتباع

« بالحق:

« مقام ارسال: از خداوند
« مقام حمل: از جبرئیل(ع)
« مقام اخذ و ابلاغ: از حضرت(ص)

﴿ بشیرا و نذیرا ﴾:

﴿ تقدم: ﴿

﴿ تبشیر بر تنذیر

﴿ تنذیر بر تبشیر

﴿ ریشه ذکر هر دو:

﴿ تبشیر صرف: تجری

﴿ تنذیر صرف: یأس

﴿ «و لا تسئل...»:

﴿ پاسخگویی همه انبیا و مردم

﴿ عدم پاسخگویی حضرت(ص) در مورد مشرکان

● آیه شریفه ۱۲۰

﴿ تناسب: ادامه صفات زشت اهل کتاب

﴿ «لن ترضی...»:»

﴿ «ملّتهم»: ظاهراً مفرد ولی دال بر جمع

﴿ ناخشنودی کفار:

﴿ عدم پذیرش افتراق

﴿ تکذیب یکدیگر

﴿ انتساب انبیا به دین خود

﴿ توقع بیجا از حضرت(ص)

﴿ ریشه: محوریت هواپرستی

﴿ مدلول: عدم امکان جذب ایشان

«لئن...»:

«حقانیت هدایت الهی:

- « رد حضرت(ص): گمراهی
- « عدم جواز تبعیت از ایشان
- « عدم جواز میل اندک به آنها
- « روش کفار: دعوت، تطمیع، تهدید
- « تمایل به کفار: عملی، قلبی، شبه میل ضعیف
- « مدلول: انحصار تبعیت برای هدایت در خدا
- « فرق ولی(همه کاره) و نصیر(کمک کننده)

● آیه شریفه ۱۲۱

﴿ تناسب: ﴾

﴿ نسبت با قبل: ادامه تسلی حضرت(ص) ﴾

﴿ شأن نزول: ایمان برخی حبشیان یا یهودیان ﴾

﴿ «أتیناهم الكتاب»: ﴾

﴿ تفاوت «أتیناهم الكتاب» با «اوتوا الكتاب» ﴾

﴿ «الذین»: مومنان، علمای بنی اسرائیل ﴾

﴿ «الكتاب»: همه کتب آسمانی ﴾

﴿ انواع اهل کتاب: منصف، بی انصاف ﴾

«یتلونه...»:

- معنای تلاوت: خواندن همراه با تدبیر
- مراحل تلاوت: وسع تلاوت، حق تلاوت
- انواع برخورداری افراد از قرآن
- معنای حق تلاوت و ثمرات آن

«یومنون به»:

- تاثیر تلاوت: تحقق ایمان
- اثر تداوم تلاوت: افزایش ایمان
- تعجب از عدم ایمان با تلاوت آیات

● آیه شریفه ۱۲۲

﴿ تناسب: ﴾

﴿ ذکر نعمت های متعدد به بنی اسرائیل ﴾

﴿ توبیخ ناشکری بنی اسرائیل با کفر ﴾

﴿ بنی اسرائیل: ﴾

﴿ مفهوم اسرائیل: ﴾

﴿ إسر: بنده ﴾

﴿ ئیل: خداوند ﴾

﴿ مصداق: همه یهود و نصاری

«اذکروا نعمتی...»:

- « روند یادآوری ذکر الهی بین خدا و بنده
- « انواع یادآوری: به یاد خداوند، به یاد نعمت
- « اثر عدم ذکر نعمت: زوال نعمت، بروز نقمت
- « شمول نعمت: نعمت های مادی و معنوی

«فضلتکم علی...»:

- « نوع تفضیل: نسبی نه نفسی
- « مصادیق تفضیل: تعدد انبیاء و معجزات...
- « تقارن ذکر تفضیل با هشدار کفران نعمت

● آیه شریفه ۱۲۳

﴿ تناسب: ﴾

﴿ ذکر هشدار در کنار نعمت های آیه قبل ﴾

﴿ تفاوت با آیه ۴۸: ترتیب عدل و شفاعت ﴾

﴿ «یوما»: ﴾

﴿ غالبا درباره قیامت و گاهی غیر آن ﴾

﴿ مدلول: ظرف ظهور حق نه در مقابل شب ﴾

﴿ ویژگی یوم: بازگشت همه، سختی، پیر شدن... ﴾

« لا تجزی... »:

چرایی امر؟:

هر کس در گرو خودش

همزمانی جمع و فصل

نهی امکان کار در قیامت:

برای دیگران

برای خود

شدت نهی امر در قیامت

« لا یقبل... »:

« ریشه: نفی عدل گیری در قیامت

« علت: انتفاء موضوع مالکیت

« لا تنفعها... »:

« وجه جمع:

« آیات دال بر شفاعت

« آیات نافی شفاعت

« تفاوت:

« دنیا: محل ضابطه، رابطه

« آخرت: محل نفی ضوابط و روابط دنیوی

﴿و لا هم ينصرون﴾:

﴿ نصرت: فریادرسی

﴿ دلیل عدم نصرت؟

﴿ متعلق آتش:

﴿ لباس و جامه

﴿ خانه و کاشانه

﴿ تن و قلب

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب
العالمين